

Proces rozhodování voličů v prvních evropských volbách

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2004</i>
Otázky:	<i>pv.30, pv.31, pv.45, pv.60, pv.61, pm.38</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. – 26. května 2004</i>
Počet respondentů:	<i>926</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>8. 6. 2004</i>
Zpracovala:	<i>Adéla Seidlová</i>

Společně s blížícími se volbami do Evropského parlamentu se za poslední měsíce příliš nezměnil počet těch voličů, kteří ve výzkumu Naše společnost uváděli, že se k těmto volbám chystají. Tuto skutečnost zjišťujeme dlouhodobě položením otázky: „Jedním z orgánů Evropské unie je Evropský parlament. Ve dnech 11. a 12. června tohoto roku budeme volit své poslance do Evropského parlamentu. Půjdete volit?“ Současně dáváme dotázaným možnost vybrat si z těchto nabízených variant odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne či neví, zda volit půjde. Odpovědi na otázku zjišťující DEKLAROVANOU účast Čechů v evropských volbách přináší tabulka 1.

Tabulka 1: Deklarovaná účast ve volbách do Evropského parlamentu (v %).

	X/01	X/02	XI/03	XII/03	I/04	II/04	III/04	IV/04	V/04
rozhodně ano	29	28	23	23	24	23	25	26	29
spíše ano	34	34	34	34	36	37	36	35	34
spíše ne	10	8	14	14	14	15	16	13	13
rozhodně ne	8	8	12	13	11	11	12	14	12
neví	19	22	17	16	15	14	11	12	12
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Na rozdíl od předchozí otázky, k významným změnám v názorech naší veřejnosti došlo v odpovědi na otázku, podle čeho si lidé kandidáta vybírají¹. Mezi únorem a květnem tohoto roku došlo k výraznému nárůstu významu politické strany, za kterou konkrétní osoba kandiduje. Na počátku tohoto roku uváděla největší část veřejnosti, že při rozhodování o tom, kterému kandidátovi na místo poslance v Evropském parlamentu dát svůj hlas, pro ně bude důležitější konkrétní osoba,

¹ Otázka: „Při rozhodování o tom, kterému kandidátovi na místo poslance v Evropském parlamentu dát svůj hlas, co je pro Vás důležitější? Konkrétní osoba, její pověst, vystupování apod. bez ohledu na to, která strana ji navrhla, to, za kterou stranu či hnutí tato osoba kandiduje, a až potom, o jakou osobu se jedná, nebo je pro Vás obojí stejně důležité?“

její pověst, vystupování apod. bez ohledu na to, která strana ji navrhla (v lednu to bylo 55 %, v únoru „již pouze“ 46 %). Nyní, v květnu, se k této odpovědi hlásilo 26 % dotázaných. Naopak přibylo jak těch, kteří uváděli, že pro ně je významnější to, za kterou stranu či hnutí tato osoba kandiduje a až potom, o jakou osobu se jedná, stejně jako přibylo odpovědí, že jsou obě skutečnosti (strana i osobnost) pro dotázaného stejně důležité (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Co je důležitější při volbě poslance do Evropského parlamentu (v %).

	I/2004	II/2004	V/2004
Konkrétní osoba, její pověst, vystupování apod. bez ohledu na to, která strana ji navrhla.	55	46	26
To, za kterou stranu či hnutí tato osoba kandiduje, a až potom, o jakou osobu se jedná. Obojí je stejně důležité.	7	7	22
Neví	28	35	45
Celkem	100	100	100

Další informaci o procesu volebního rozhodování nám přináší následující tabulka přinášející odpovědi na otázku: „Pokud se rozhodnete zúčastnit voleb do Evropského parlamentu, jak důležité pro Vás budou při rozhodování, komu dáte svůj hlas, následující důvody? a) Váš názor na problémy v České republice, b) Váš názor na problémy v Evropské unii, c) strana kandidáta, kandidátů, d) osobnost kandidáta, kandidátů.“ Respondenti svou odpověď vybírali na škále: rozhodně důležitý, spíše důležitý, spíše nedůležitý, rozhodně nedůležitý.

V tabulce 3 uvádím jednotlivé aspekty, přináší navíc informaci o tom, jak významné jsou tyto aspekty pro respondenty, kteří nevyloučili, že k volbám přijdou (na otázku, zda se evropských voleb zúčastní, odpověděli rozhodně nebo spíše ano).

Tabulka 3: Důvody důležité při rozhodování v evropských volbách (v %).

	všichni dotázaní			deklarovaní voliči		
	důležité	nedůležité	neví	důležité	nedůležité	neví
a) názor na problémy v ČR	88	7	5	94	5	1
b) názor na problémy v EU	73	19	8	81	16	3
c) strana	76	17	7	85	13	2
d) osobnost	86	8	6	91	7	2

Ještě významnější důvod, podle kterého si budou čeští voliči vybírat, komu v evropských volbách odevzdat svůj hlas, než je strana či osobnost kandidáta, je názor na problémy v České republice. Všechny z nabízených důvodů jsou významným kritériem pro volební rozhodování Čechů, ti, kteří uváděli, že se voleb „rozhodně“ či „spíše“ zúčastní, je hodnotili ještě významněji.

Velká část deklarovaných voličů – 8 z 10 - je přesvědčena, že se jimi zvolená strana do Evropského parlamentu dostane². 10 % dotázaných uvedlo, že si myslí, že se jimi vybraná strana do EP nedostane, stejný podíl nevědělo. Nejčastěji byli dotázaní přesvědčeni, že se do Evropského parlamentu dostane ODS a ČSSD (99 % jejich potenciálních voličů), poněkud méně jsou o tomto

² Otázka: „Myslíte si, že tato politická strana nebo hnutí při nadcházejících volbách získá dostatečný počet hlasů, aby se dostala do Evropského parlamentu?“

přesvědčení příznivci KSČM (88 %) a KDU-ČSL (81 %). U ostatních politických stran není možné provádět žádné závěry, protože počty jejich příznivců byly pro tento typ analýzy příliš malé.

Všech, kteří si nebyli zcela jisti tím, zda se jimi vybraná politická strana či hnutí do Evropského parlamentu dostane (odpověděli na předchozí otázku „spíše ano“, „spíše“ nebo „rozhodně“ ne, příp. „nevím“), jsme se dále ptali, zda tedy tuto stranu budou volit, i když si nejsou zcela jisti, že se do EP dostane³. Více než 2/3 z nich uvedlo, že tuto stranu bude přesto volit, pouhá 4 % by sáhla po kandidátním lístku jiné strany, 14 % uvedlo, že by v tom případě k volbám nešlo. Ostatní respondenti nevěděli, jak by se v této situaci chovali.

Poprvé jsme měli možnost při zjišťování preferencí před volbami předkládat respondentům výzkumu kandidátní listiny (při parlamentních volbách ve 14 volebních okrscích není tato metoda při reprezentativním šetření 1 000 respondentů technicky použitelná). Listiny byly seřazeny podle pořadí, které si subjekty pro evropské volby vylosovaly a kromě seznamu kandidátů obsahovaly všechny oficiálně zveřejněné informace stejně, jako tomu je na volebních lístcích. Proto jsme mohli poněkud lépe, než tomu je obvyklé, simulovat volební rozhodnutí. Které aspekty brali lidé do úvahy, nám poněkud napovídá tabulka 4.

Tabulka 4: „Řekněte mi, prosím, zda jste při svém rozhodnutí, který lístek vložit do obálky,... (v %)

	ano	ne	neví	celkem
a) hledal pouze mezi všemi lístky kandidátní listinu politické strany či hnutí, pro kterou byl již předem rozhodnut	72	27	1	100
b) četl si jména kandidátů alespoň několika různých politických stran či hnutí	64	36	0	100
c) přemýšlel vážně alespoň u několika politických stran či hnutí, zda je zvolit	38	61	1	100
d) četl si zaměstnání alespoň několika kandidátů různých politických stran či hnutí	58	41	1	100
e) sledoval věk alespoň několika kandidátů různých politických stran či hnutí	48	51	1	100
f) všímal si na kandidátních listinách jednotlivých stran či hnutí, na kterých pozicích a zda vůbec jsou umístěny ženy	37	62	1	100

Nejčastěji proběhl výběr příslušného volebního lístku tak, že respondent již dopředu věděl, který volební lístek hledá (72 % těch, kteří některý volební lístek vložili do obálky). Velká část dotázaných (64 %) si přečetla jména kandidátů alespoň několika různých politických stran či hnutí, více než polovina (58 %) se zajímala o zaměstnání, přibližně polovina (48 %) sledovala jejich věk. Téměř 4 z 10 respondentů přemýšleli vážně alespoň u několika politických stran či hnutí, zda je zvolit (38 %) a stejný počet (37 %) si na kandidátních listinách jednotlivých stran či hnutí všímal, na kterých pozicích a zda vůbec jsou umístěny ženy.

³ Otázka: „Když si nebudete zcela jist, zda se tato strana nebo hnutí dostane do Evropského parlamentu, dáte jí přesto svůj hlas, budete volit jinou stranu, nebo k volbám asi nepůjdete?“